

Sygn. akt I ACa 716/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 stycznia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Roman Sugier (spr.)
Sędziowie :	SA Tomasz Ślęzak SO del. Lucyna Morys-Magiera
Protokolant :	Katarzyna Noras

po rozpoznaniu w dniu 24 stycznia 2019 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa N. M.

przeciwko Z. R.

o ochronę dóbr osobistych i zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie

z dnia 30 kwietnia 2018 r., sygn. akt I C 515/17

- 1) zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że uchyla w punktach 2., 3., 4. i 5. wyrok zaoczny Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 29 czerwca 2017 r. sygn. akt I C 188/17 i oddala powództwo, nie obciążając powódki kosztami procesu;
- 2) oddala apelację w pozostałej części;
- 3) nie obciąża powódki kosztami postępowania apelacyjnego.

SSO del. Lucyna Morys-Magiera SSA Roman Sugier SSA Tomasz Ślęzak

--	--	--

Sygn. akt I ACa 716/18

UZASADNIENIE

Powódka N. M. w pozwie skierowanym przeciwko Z. R. wносиła o zobowiązanie pozwanego do usunięcia plakatów z wizerunkiem powódki zamieszczonych przez niego na jego portalu internetowym F. (...) w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się wyroku. Ponadto powódka domagała się zasądzenia od pozwanego na jej rzecz kwoty 5 000 złotych tytułem zadośćuczynienia za naruszenie jej dóbr osobistych wraz z ustawowymi odsetkami od 5 lutego 2017 r., do dnia zapłaty oraz kosztów procesu.

Uzasadniając żądanie powódka podała, że pozwany na plakatach reklamujących swoją działalność gospodarczą oraz na wspomnianej stronie internetowej posługiwał się wizerunkiem powódki, bez jej zgody, przez co naruszył prawo powódki do ochrony jej wizerunku. Mimo wezwania pozwany nie zaprzestał posługiwania się wizerunkiem powódki.

Wyrokiem zaocznym z dnia 29 czerwca 2017 r. Sąd Okręgowy w Częstochowie uwzględnił powództwo w całości.

W sprzeciwie od wyroku zaocznego pozwany wnosił o jego uchylenie i oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powódki na jego rzecz kosztów procesu.

Zarzucił, że posłużył się wizerunkiem powódki za jej zgodą oraz nie otrzymał wezwania cofającego tę zgodę, gdyż nie zamieszkiwał pod adresem na jaki skierowano korespondencję w tym przedmiocie.

W trakcie postępowania wywołanego sprzeciwem powódka cofnęła pozew w części dotyczącej żądania niemajątkowego podając, że pozwany usunął jej wizerunek ze stron internetowych.

Wyrokiem z dnia 30 kwietnia 2018 r. Sąd Okręgowy w Częstochowie uchylił swój wyrok z dnia 29 czerwca 2017 r. w punkcie 1 i w tej części umorzył postępowanie a w pozostałej części wyrok zaoczny z dnia 29 czerwca 2017 r. utrzymał w mocy.

Wyrok Sądu pierwszej instancji z dnia 30 kwietnia 2018 r. oparty został na następujących ustaleniach faktycznych.

Pozwany Z. R. od czerwca 2009 r. prowadzi działalność gospodarczą pod nazwą Z. R. (...) Federacja (...) - (...) z siedzibą w C. przy Al. (...), której głównym przedmiotem jest organizowanie pozaszkolnych form edukacji sportowej oraz zajęć sportowych i rekreacyjnych. Pozwany tę działalność sportową prowadzi także w ramach Stowarzyszenia - (...) z siedzibą w C..

Powódka N. M. przez kilka lat (od 9-go roku życia) była uczestniczką zajęć sportowych prowadzonych przez pozwanego. Matka powódki B. M. współpracowała z pozwanym; w okresie od 1 września 2012 r. do 30 czerwca 2016 r. była zatrudniona przez pozwanego na podstawie umów cywilnoprawnych; angażowała się także społecznie w działalność Stowarzyszenia (...). Początkowo współpraca układała się dobrze, od 2014 r. stosunki między pozwanym a matką powódki, na skutek różnicy zdań, zaczęły stopniowo pogarszać się, co w efekcie doprowadziło do zakończenia współpracy.

Podczas zajęć sportowych wykonywano zdjęcia dzieci uczestniczących w treningach, w tym także małoletniej wówczas N. M.. Fotografia z wizerunkiem małoletniej N. M. została umieszczona na plakatach reklamowych, w tym na jednym z plakatów wspólnie z małoletnim synem pozwanego. Plakaty te były wykorzystywane w celach marketingowych klubu sportowego oraz przy realizowaniu różnych projektów i programów szkoleniowych. Na rozpowszechnianie w ten sposób wizerunku małoletniej powódki wyraziła zgodę ustnie jej matka B. M.. Jednakże po upływie kilku lat, gdy powódka była w wieku dojrzewania, a stosunki z pozwanym uległy pogorszeniu, powódka zrezygnowała z treningów w klubie pozwanego i nie chciała, aby jej wizerunek był nadal upubliczniany. Kwestię tę matka powódki poruszała w rozmowach z pozwanym, informując go, że córka nie wyraża zgody na dalsze posługiwanie się jej wizerunkiem w ramach działalności prowadzonej przez pozwanego.

W marcu 2016 r. plakat z wizerunkiem N. M. pod hasłem „(...)” został umieszczony na profilu działalności prowadzonej przez pozwanego pod nazwą (...) Akademia (...) na portalu społecznościowym (...). Przed umieszczeniem plakatu

z wizerunkiem powódki pozwany nie zwracał się do powódki, ani do jej przedstawicielki ustawowej o wyrażenie zezwolenia na udostępnienie go w internecie.

Na początku września 2016 r. powódka powzięła wiadomość, że plakaty z jej wizerunkiem są nadal wykorzystywane przez pozwanego, zarówno w ramach stacjonarnych akcji reklamowych, między innymi w Centrum Handlowym (...), jak i na portalu społecznościowym F. na profilu (...) Akademii (...). Matka powódki interweniowała u organizatorów akcji promocyjnej w CH (...) w celu usunięcia plakatów, po czym 8 września 2016 r. wezwała pozwanego, za pośrednictwem wiadomości tekstowej SMS, do usunięcia plakatów i ulotek zawierających wizerunek powódki i zaprzestania dalszego wykorzystywania fotografii powódki przez pozwanego. W odpowiedzi na wezwanie, pozwany także telefonicznie poinformował, że plakaty i ulotki będą wykorzystywane do czasu wyczerpania zapasów, przy czym wizerunek N. M. będzie nierozpoznawalny. Po tej interwencji pozwany „zamazał” wizerunek powódki na plakacie reklamowym szkoły karate prowadzonej przez niego, który zawierał zdjęcie powódki i syna pozwanego. Natomiast plakat z wizerunkiem powódki nadal figurował na portalu społecznościowym (...)

Powódka po uzyskaniu informacji o dalszym wykorzystywaniu jej wizerunku w mediach społecznościowych, pismem z dnia 25 stycznia 2017 r. zwróciła się do pozwanego z wezwaniem zaprzestania naruszania jej dóbr osobistych i usunięcia w terminie do dnia 4 lutego 2017r. plakatów z wizerunkiem powódki z profilu pozwanego na portalu internetowym F. oraz zapłaty zadośćuczynienia w kwocie 10 000 zł.

Z. R. w dniu 6 lutego 2018 r. usunął plakat z fotografią powódki ze strony internetowej (...)

Mając na względzie powyższe ustalenia Sąd Okręgowy uznał, że powództwo odnośnie roszczenia majątkowego zasługuje na uwzględnienie. Znajduje ono bowiem oparcie w przepisie art. 24 § 1 k.c. i art. 448 k.c. oraz art. 81 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. w prawie autorskim i prawach pokrewnych, które to przepisy zabraniają rozpowszechniania wizerunku innej osoby bez jej zgody. W sprawie nie zachodzą przesłanki przewidziane przepisami ustawy o pozwie autorskim i prawach pokrewnych pozwalające na rozpowszechnianie cudzego wizerunku. Powódka wykazała zaś, że we wrześniu 2016 r. jej matka cofnęła wcześniejszą zgodę udzieloną pozwanemu na posługiwanie się jej wizerunkiem do reklamowania własnej działalności gospodarczej oraz propagowania działalności stowarzyszenia (...) z siedzibą w C..

Dlatego Sąd Okręgowy uznał za zasadne zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki na mocy art. 448 k.c. żadanego zadośćuczynienia w kwocie 5 000 złotych i utrzymał w mocy wyrok zaoczny w tym zakresie a w pozostałej części go uchylił i umorzył postępowanie ze względu na cofnięcie przez powódkę pozwu w części dotyczącej żądania niemajątkowego.

O kosztach Sąd orzekł na mocy art. 98 k.p.c. i art. 203 § 2 k.p.c. mając na względzie, że cofnięcie pozwu było wynikiem zaspokojenia roszczenia niemajątkowego w toku procesu a roszczenie majątkowe uwzględniono w całości.

Wyrok Sądu Okręgowego został zaskarżony apelacją przez pozwanego w części utrzymującej w mocy wyrok zaoczny co do roszczenia majątkowego oraz w części dotyczącej orzeczenia o kosztach.

Skarżący zarzucił:

1) naruszenie przepisu art. 233 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i dokonanie dowolnych ustaleń polegających na:

a) przyjęciu, że pozwany bez zgody powódki rozpowszechniał jej wizerunek mimo, że wcześniej uzyskał na to zgodę, wizerunek powódki był utrwalony w czasie ogólnodostępnych zajęć sportowych kiedy była ona dzieckiem i był wykorzystany w ramach Stowarzyszenia działającego non profit w sposób uniemożliwiający rozpoznanie osoby powódki,

b) dowolnym przyjęciu, że w ramach Stowarzyszenia (...), Sportu i Rekreacji pozwany prowadzi działalność gospodarczą mimo, że w istocie taką działalność pozwany prowadzi jedynie w ramach firmy (...) Federacja (...),

c) dowolnym przyjęciu, że powódka cofnęła zgodę na wykorzystywanie jej wizerunku we wrześniu 2016 r. mimo, że miało to miejsce w stosunku do działalności pozwanego w ramach prowadzonej przez niego szkoły karate a nie działalności Stowarzyszenia, w ramach którego wizerunek powódki był rozpowszechniany,

d) dowolnym ustaleniu, że pozwany wiedział o cofnięciu zgody na rozpowszechnianie wizerunku powódki mimo, że wezwanie tego dotyczące było skierowane na adres pod którym pozwany nie przebywał, o czym świadczy przywrócenie terminu do wniesienia sprzeciwu od wyroku zaocznego,

e) pominięciu dowodów wskazujących na to, że wizerunek powódki w przeszłości był wykorzystywany za zgodą matki powódki i przy jej aktualnym uczestnictwie wykorzystywany dla realizacji celów Stowarzyszenia (...).

W apelacji zarzucono też naruszenie przepisu art. 23 k.c. przez błędną wykładnię tego przepisu polegającą na pominięciu okoliczności, że wizerunek powódki był za zgodą jej matki wykorzystywany dla propagowania działalności wspomnianego Stowarzyszenia.

Powołując się na powyższe pozwany wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku w punkcie 2 i uchylenie wyroku Sądu Okręgowego z dnia 29 czerwca 2017 r. w całości i oddalenie powództwa oraz o zasądzenie kosztów ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Powódka w odpowiedzi na apelację wносиła o jej oddalenie i zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kosztów postępowania apelacyjnego uznając zaskarżony wyrok za prawidłowy.

Sąd Apelacyjny w Katowicach zważył co następuje:

Apelacja pozwanego zasługuje na uwzględnienie w przeważającej części.

Nie są zasadne zarzuty skarżącego zmierzające do wykazania, że Sąd Okręgowy w Częstochowie błędnie ustalił, iż pozwany prowadził działalność gospodarczą zarówno w ramach prowadzonej przez siebie szkoły karate jak i w ramach Stowarzyszenia, którego jest prezesem.

Z motywów zaskarżonego wyroku wynika, że Sąd pierwszej instancji ustalił, że skarżący prowadził własną działalność gospodarczą w ramach szkoły karate oraz działalność sportową w ramach Stowarzyszenia. To, iż wspomniane Stowarzyszenie prowadzi działalność non profit nie podważa trafności wspomnianych ustaleń. Zarówno szkoła jak i Stowarzyszenie zajmują się bowiem działalnością sportową dotyczącą sztuk walki.

Poza sporem było też posługiwanie się przez pozwanego wizerunkiem powódki na papierowych plakatach prezentowanych w galerii jednego z centrów handlowych. Nie jest bowiem kwestionowane, że po uzyskaniu od matki powódki informacji, że nie życzy ona sobie posługiwania się jej wizerunkiem pozwany reklamował własną działalność gospodarczą w sposób uniemożliwiający rozpoznanie osoby powódki.

Pozostaje więc do rozstrzygnięcia czy powództwo było zasadne w takim zakresie w jakim oponowało przeciwko wykorzystywaniu wizerunku powódki bez jej zgody na profilu internetowym o jakim mowa w pozwie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego bez znaczenia jest czy pozwany otrzymał informację od matki powódki, że sprzeciwia się ona wykorzystywaniu jej wizerunku czy też oświadczenie to nie dotarło do niego.

Zasadny jest bowiem zarzut apelacji, że przytoczony w pozwie adres internetowy (...) nie jest stroną internetową szkoły karate prowadzonej przez pozwanego lecz strona internetowa Stowarzyszenia (...). Fakt ten ustalony przez Sąd Okręgowy w motywach zaskarżonego wyroku nie został przez powódkę zakwestionowany, w związku z czym na mocy art. 229 k.p.c. należało go uznać za przyznany.

Ma to istotne znaczenie dla oceny trafności zaskarżonego wyroku.

Bezspornym jest bowiem w sprawie także, że wspomniane Stowarzyszenie jest stowarzyszeniem zwykłym, nie podlegającym rejestracji.

Zgodnie z przepisem art. 40 ust. 1a ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. 2017.210 t.j.) stowarzyszenia zwykle mogą pozywać i być pozywane. Mają więc zdolność sądową.

Ustęp 1b wspomnianego przepisu konstytuuje zaś subsydiarną odpowiedzialność członków stowarzyszenia na jego zobowiązania w razie bezskuteczności egzekucji w stosunku do majątku stowarzyszenia.

Powództwo powódki w zakresie roszczenia majątkowego nie zostało jednak skierowane w stosunku do Z. R. jako członka Stowarzyszenia odpowiadającego za jego zobowiązania, lecz skierowano je w stosunku do osoby odpowiedzialnej za opublikowanie wizerunku powódki na własnej stronie internetowej wskazanej w pozwie. W istocie powódka zakwestionowała posługiwanie się jej wizerunkiem nie na stronie internetowej pozwanego lecz na stronie internetowej Stowarzyszenia, którego pozwany jest prezesem. Należało więc z urzędu wziąć pod uwagę, że pozwany nie jest legitymowany biernie w sprawie dotyczącej ochrony praw do wizerunku powódki na stronie internetowej Stowarzyszenia. Nie można bowiem utożsamiać działań pozwanego jako osoby fizycznej w ramach własnej działalności gospodarczej z działaniami pozwanego jako organu Stowarzyszenia na stronie którego publikowano wizerunek powódki bez jej zgody.

Dlatego Sąd Apelacyjny na mocy art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i uchybił wcześniejszy wyrok zaoczny także w punktach 2, 3, 4 i 5 i oddalił powództwo powódki jako skierowane przeciwko podmiotowi nie będącemu naruszyicielem, jej dóbr osobistych.

Z tych względów zbędnym było rozważanie czy miała miejsce zgoda powódki na publikowanie jej wizerunku przez pozwanego Z. R..

Orzeczenie o kosztach w postępowaniu pierwszoinstancyjnym i postępowaniu apelacyjnym oparte zostało na przepisie art. 102 k.p.c.

W ocenie Sądu Apelacyjnego zachodzi szczególny wypadek o jakim mowa w tym przepisie wynikający z subiektywnego, usprawiedliwionego okolicznościami sprawy przekonania o zasadności powództwa.

Powódka utożsamiała bowiem działanie pozwanego jako osoby fizycznej z jego działaniami jako organu Stowarzyszenia na stronie którego publikowano jej wizerunek.

Przekonanie to utrwalił fakt, że pozwany mimo, że nie należała do niego strona internetowa o jakiej mowa w pozwie, i bez podniesienia zarzutu braku legitymacji biernej, wykorzystując fakt, że jest prezesem wspomnianego Stowarzyszenia, usunął z jego stron wizerunek powódki, chociaż wyrok zaoczny nie dotyczył Stowarzyszenia lecz pozwanego jako osoby fizycznej.

--	--	--